

Byarna är den äldsta enheten i indelningen av landsbygden och har äldre anor än både socknar och härad. Vid enskiftet under 1800-talets första del, splittrades de gamla bysamhällena och gårdarna flyttades ut på markerna. Byn blev mer en territoriell indelning än ett bysamhälle.

I byalaget var det bara de jordbrukare som ägde egen mark (hemmansägare, åbor) som kunde vara delaktiga, vilket berodde på att det var endast de som kunde fullfölja de förpliktelser som följde med byalaget. I byalaget och på bystämman beslutade man om gemensamma angelägenheter för byn, till exempel kreaturshållning, inhägnader, vägars och broars iordningställande och fattigvård. I byordningen, en mönsterbyordning utfärdades 1742 av Kungl. Maj:t och som byggde på äldre traditioner, fanns detaljerade föreskrifter om vilka skyldigheter och rättigheter man hade och hur byalaget skulle fungera.

Byalaget leddes av en ålderman, som hade uppdraget ett år åt gången och uppdraget skiftade efter en på förhand uppgjord turordning mellan medlemmarna i byalaget, ofta följde det gårdarnas läge i byn innan enskiftet eller efter hemmansnumren som blev satta i slutet av 1600-talet då Skåne blivit svenskt. I vissa byalag kunde en änka inte bli ålderman, då hoppade man över det numret till det fanns en ny åbo på hemmanet. Byte av ålderman kunde vara förlagt till maj eller november, i södra och västra Skåne skedde det vanligen vid Mårtenstid, i nordöstra Skåne vanligen vid första maj. Åldermannen skulle förvara byns handlingar som fanns i byns kista (låda) och byns horn eller trumma. Byhornet eller trumman användes för att blåsa till samling eller vid andra viktiga tillfällen. Åldermannens uppgifter kunde variera mellan byarna, men gemensamt var att han skulle ha tillsyn över byns allmänningar och fördela inkomsterna därifrån. Han skulle också ha tillsyn över de byvägar och broar som inte ingick i den allmänna väghållningen samt ta upp skatt från de övriga bymännen och redovisa detta. I Tågarp var en viktig uppgift för åldermannen att träffa överenskommelser angående de kreatur som skulle släppas på bete på Tågarps hed, att se till att heden var inhägnad och att föra räkenskaper över betesdjuren. Han skötte också räkenskaperna i en tröskeförening som fanns från början av 1900-talet till 1935.

Under 1800-talets senare del upphörde i Skåne den gamla byorganisationen, och uppgifter som tidigare skötts av åldermannen togs succesivt över av andra organ. Exempelvis blev byallmänningarna sålda och därmed fanns det inte längre några ekonomiska hänsyn att ta till vara. Med förordningen om kommuner på landsbygden och i stad som trädde i kraft 1863, tog kommunalstämman över en del uppgifter, till exempel fattigvård och väghållning. Föreningsliv och ekonomiska sammanslutningar konkurrerade också med den forna bygemenskapen.

Tågarps byalag var aktivt ända in till 1970-talet. Tågarps by är annars den by i Burlövs socken som genomgått allra störst förändringar i sin struktur, en välmående jordbruksbygd vars mark successivt har exploaterats till bostads- och industriområden i tätorten Arlöv, genombrutet av nylagda vägar. Anledningen till att byalaget upphörde så sent beror troligen på att gårdarna i Tågarps by var släktgårdar och man har värnat gemenskapen mellan åborna i byn.

Den siste åldermannen i byalaget var lantbrukare Sune Nilsson 1968-1969 på gården Tågarp nr 4, även kallad Vårbo.

Tågarps byalags arkiv överlämnades 1986 till Burlövs kommun som deposition. Med handlingarna följde också byhornet och byalagets låda.

Arkivet ordnades och förtecknades i juni 2011 av arkivarie Helena Sjölin.

Källor:

- Engström, Bengt, Bidrag till Bara härads beskrivning, Byalagen i Bara härad, 1928
- Ingers, Ingemar, Burlövs kommun: historia och beskrivning, del 1, 1976